

gyndte nu at skelne mellem værdigt og ikke værdigt trængende. Fattighjælpen blev begrænset til et fåtal, mens langt de fleste fik adgang til særhjælp og kommunehjælp. Det var med den økonomiske krise i 1930'erne blevet tydeligt, at arbejdsløshed ikke kun ramte "de dovne", men at mange var uforskyldt i deres nød. De borgere, som man vurderede til at være selvforskyldte i deres nød, for eksempel på grund af drukkenskab, mistede dog stadig deres borgerrettigheder.

Store dele af reformen byggede på tanken om hjælp til selvhjælp. Forsikrings-tanken betød, at ens hjælp var afhængig af, hvorvidt man havde forsikret sig eller ej. Sammenfattende kan man sige:

- At kommunen fremover skulle være omdrejningspunktet i forvaltningen af de forskellige sociale ordninger.
- At de forskellige love blev samlet betød, at den enkelte nu kun skulle henvende sig ét sted i tilfælde af nød.
- Borgerne fik sikret deres sociale rettigheder gennem retsprincippet, hvilket medførte lige behandling over hele landet.
- På det principielle plan betød dette, at det nu blev mindre ydmygende at modtage hjælp fra staten. Dette havde ikke længere betydning for ens rettigheder.

På vej mod universalisme

Årene fra midten af 1950'erne og frem til starten af 1970'erne er ofte blevet kaldt for velfærdsstatens guldalder. Der var økonomisk fremgang, og man mente, at udbygningen af velfærdsstaten ville gå hånd i hånd med de økonomiske fremskridt.

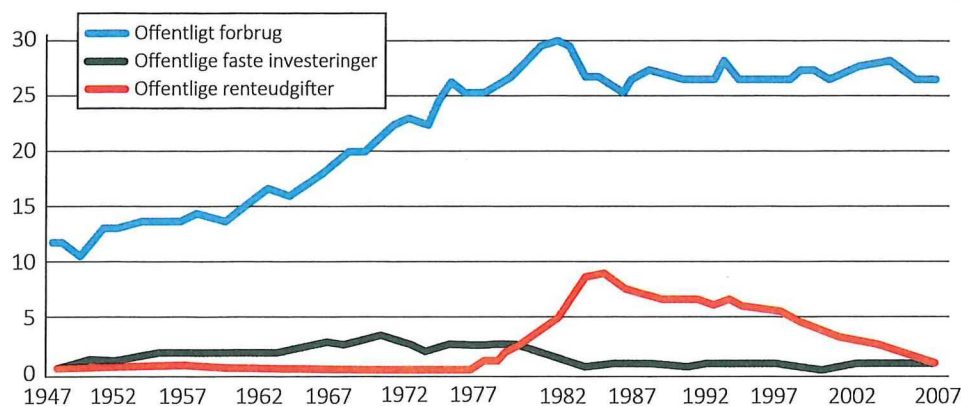

Socialdemokratiets valgplakat fra 1960.

"Gør gode tider bedre" var Socialdemokratiets slogan, og dette afspejlede en tiltro til, at det offentlige kunne spille en central rolle i samfundets udvikling. Selv de liberale og konservative partier på højrefløjen lagde sig ind på et mere socialliberalistisk spor. Der udviklede sig således en udbredt enighed om og opbakning til den danske velfærdsstat blandt de politiske partier. Det danske velfærds-samfund opnåede tilsvarende en udbredt legitimitet og popularitet i den danske befolkning.

I 1956 blev velfærdsstaten udbygget med folkepensionen. Med denne lov fik alle borgere over 67 år et fast beløb om måneden uanset formue, tidligere erhverv eller indkomst. Hermed fik den danske befolkning den første universelle velfærds-ydelse, da den blev givet til alle ældre danske statsborgere.

Figur 3.1 Udviklingen i offentlige udgifter i Danmark

Kilde: Danmarks Statistik: "60 år i tal – Danmark siden 2. Verdenskrig".

Tabel 3.1 Udviklingen i offentlige ansatte i Danmark. Procent

	1948	1960	1970	1980	1990	2000	2007
Offentligt ansatte	6,7	9,2	16,1	26,3	28,9	28,8	28,4

Kilde: Danmarks Statistik: 60 år i tal – Danmark siden 2. Verdenskrig.

I starten af 1960'erne kom der for alvor økonomisk vækst i Danmark. Dette medførte en høj efterspørgsel på arbejdskraft. En efterspørgsel, der blev indfriet af kvinderne. Herefter opstod der et behov for vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, plejehjem, sygehuse og uddannelsesinstitutioner, hvilket igen medførte, at flere kvinder fik arbejde uden for hjemmet. Det danske forbrug steg med 75 % fra 1950'erne til 1970'erne. Der var en udbredt optimisme, og danskerne bekymrede sig ikke meget om det stigende skattetryk, der skulle finansiere den voksende velfærdsstat, for lønningerne steg også.

Som man kan se af de to tabeller, så voksede andelen af de erhvervsaktive, som var ansat i den offentlige sektor, samtidig med at det offentlige forbrug voksede.

Socialdemokraterne ønskede en ændring af det socialpolitiske perspektiv.

Det skulle være den enkelte borgers behov, der skulle være i centrum. Målet var forebyggelse, resocialisering, familiepolitik og trivsel. Ideen om den selvforskyldte deklassering, der medførte sanktioner, var nu helt afløst af ideen om den trængende medborger, der både kunne og skulle resocialiseres ind i samfundet. Der var ikke længere fokus på skyld og skam. Alkoholikerer skulle ikke længere have fattighjælp, der helt frem til 1961 fratog ham hans stemmeret og retten til at indgå ægteskab. Lovens idealer blev dog ikke fulgt op af økonomiske midler.

Det burde være statens ansvar at tage hånd om alle samfundets svage og hjælpe dem på rette spor igen. Samfundet skulle sætte ind med forebyggelse, og borgeren skulle vide, at man altid trygt kunne henvende sig til de kommunale myndigheder. Socialpolitikken skulle være helhedsori-

Bistandsloven 1976

Loven samlede en række love om børn og ungdomsforsorg, mødrehjælp, omsorg for pensionister og hjemmehjælp. Det skabte derved et mere ensrettet system, hvor alle borgere uanset nød skulle henvende sig samme sted – nemlig kommunen. Hjælpen blev også udmålt ens uanset årsag. Målet var at yde en mere helhedsorienteret hjælp, baseret på skøn. Dvs. at man faktisk igen gik væk fra retsprincippet på dette område og tilbage til skønspincippet.

Loven indeholdt tre områder:

- Rådgivning
- Kontanthjælp
- Serviceydelser

Loven blev igen ændret i 1990'erne, hvor der blev indskrevet krav om aktivering ved arbejdsløshed.

enteret, forebyggende og inkluderende. Disse socialpolitiske ideer mandede ud i bistandsloven i 1976, hvor den enkelte borger om nødvendigt fik tildelt en fast sagsbehandler.

I takt med at den økonomiske hjælp til udsatte borgere blev udvidet, kom debatten om hjælpens størrelse. Nogle mente, at ydelsen skulle ligge væsentligt under de laveste lønninger. Der skulle være incitament til at arbejde. Andre mente, at bistand til udsatte borgere var en langsigtet investering. Der skulle skabes tryghed og ro om den enkeltes tilværelse. Dette ville medføre, at de fremover var i stand til at arbejde og sikre deres børn en tryk opvækst, hvilket igen ville fremme deres chancer videre i livet.

I 1960'erne blev uddannelse et centralt element for arbejderbevægelsen og Socialdemokratiet i ønsket om at skabe social lighed og økonomisk vækst. Det blev fulgt op med et opgør mod autoriteter, stivnede undervisningsformer, terperi og disciplin.

Siden 1930'ernes krise havde der været en udbredt tro på, at man gennem keynesiansk finanspolitik kunne styre de økonomiske konjunkturer og derved undgå en ny økonomisk krise. Denne optimisme stoppede med oliekrisen i 1973. I årtiet, der fulgte, opstod der en grundlæggende kritik af velfærdsstaten med ønsker om en mere håndfast styring af økonomien, hvor man satte tæring efter næring. En stigende utilfredshed i befolkningen førte til jordskredsvalget i 1973, hvor mere end en tredjedel af folketingets politikere blev skiftet ud, og fem nye partier blev valgt ind. Grunden hertil var den stigende skepsis over for statens voksende engagement i samfundslivet med stigende skatter og stor offentlig sektor som konsekvens. En af de største kritikere var formanden for Fremskridtspartiet Mogens Glistrup, der med sit parti ved valget i 1973 blev landets andetstørste parti med 28 mandater.

I takt med den ændrede økonomiske situation op gennem 1970'erne forandredes synet på velfærdsstaten. Optimistiske forestillinger om langsigtede investeringer med fokus på det enkelte individs mulighed for resocialisering blev skiftet ud med heftige debatter om snyltere og misbrug af velfærden. Der var fokus på skatetrykket og modsætningen mellem den arbejdende befolkning og den voksende gruppe af "samfundsnassere", der havde "snablen" langt ned i de skattebetalende borgers lommer.